

Позицията на България в Глобалния иновационен индекс за 2023 показва стратегическите слабости на страната

През 2023 г. България заема 38-ма позиция в [Глобалния иновационен индекс \(GII\)](#) на Световната организация за интелектуална собственост (WIPO), който с [резолуция на Генералната Асамблея на ООН от 2019 г. за Наука, технологии и иновации за устойчиво развитие](#) е признат за авторитетен бенчмаркинг индекс за измерване на иновационно развитие. Страни по целия свят използват GII, като отправна точка при изграждането на политики и стратегии с цел подобряване на иновационното развитие на икономиката, като 70% от членовете на WIPO използват индекса като инструмент за подобряване на иновационните екосистеми и измервания. Много от страните по света работят с WIPO за развиване на собствени индекси, черпейки от изградената рамка за измерване на Глобалния иновационен индекс.

Разделението на иновационната среда на категории дава възможност ясно да се разгледат в дълбочина силните и слаби страни на всяка икономика. Силните страни следва да бъдат допълнително развити, а същевременно да се обърне внимание и на слабите страни, които да бъдат подпомогнати с цел балансирано развитие във всички области и правилно функциониране на екосистемата. GII дава възможност да се направи разбор на иновационното и, съответно - икономическото развитие на страните, очертавайки точно и ясно посоките, в които да се работи с цел подобряване на условията за изграждане на силни и стабилни екосистеми.

GII е инструмент, който от години се използва за развитието на държавни политики за иновационно и икономическо развитие. Индексът следи състоянието на четири ключови етапа от иновационния цикъл, а именно: Инвестиции в наука и иновации, Технологичен прогрес, Приемане на технологии и Социално-икономическо въздействие на иновациите.

Общият GII е разделен на **два подиндекса**, а именно - „Принос“ Input и „Резултати“ Output (...към и от иновации), като и двата имат равна тежест при формирането на общия иновационен индекс. За 2023 г. за подиндекс „Принос“ България заема 34-та позиция, а за „Резултати“ – 45-та.

Дефиницията за иновации, използвана от WIPO при разработването на GII, е разработена от Статистическата служба на Европейските общности и ОИСР в Наръчника от Осло (Oslo Manual 4th edition), и тя е, както следва:

„Иновация е нов или подобрен продукт или процес (или комбинация от тях), който се различава значително от предишните продукти или процеси използвани от организацията и който е предоставен на потенциални потребители (продукт), или въведен в употреба от организацията (процес).“

ОБЩ ПОГЛЕД

През 2023 г. България е поставена отново в групата на държави със средновисок доход, където обаче, за разлика от предходната година, губи една позиция, за сметка на Малайзия, която се изкачва на 2-ро място след Китай, а България пада на 3-та позиция. През 2022 г. България е в категория на икономика с „Представяне, надминаващо очакванията спрямо ниво на развитие“, но за 2023 г. икономиката е в категория „Представяне, равно на очакванията спрямо ниво на развитие“, което е оправдано спрямо по-ниската оценка и загубата на позиции за 2023 г.

България е единствената страна в топ 40, освен Малта, която е с по-ниска обща оценка в сравнение с предходната година. Докато оценката на Малта е само с 0.1 по-ниска, за 2023 г. България получава оценка с 0.5 по-ниска от тази за 2022 г. Въпреки множеството размествания в позициите на останалите страни от класацията, иновационните екосистеми на всички страни преди България (с изкл. на Малта) се развиват с много бързи темпове, което е отразено в по-високите оценки, които икономиките получават спрямо 2022 г. На този фон е ясно, че дори и България да поддържа общата си оценка, то на практика липсата на какъвто и да било ръст е равностойно на сериозно изоставане, предвид разместванията и ръста на останалите държави.

ГЛОБАЛЕН КОНТЕКСТ

Преди да се направи пълен оглед на позициите на България в отделните аспекти на иновационното развитие и състоянието на екосистемата, е важно да се разгледат и световните тенденции, наблюдавани за периода 2020-2023 г.

Започва да се наблюдава стагнация на подадените заявки за патенти в целия свят. Трябва да се има предвид, че през 2021 г. се наблюдава бум на подаването на заявки за патенти и научни трудове в следствие на пандемията, като за 2021 г. отчетеният брой подадени заявки остава близък до този от 2022 г. При нивата на рисково финансиране също се забелязва значителен спад, което е в следствие на влошаващия се климат за такъв тип финансиране. Прогрес се забелязва в областите на ИТ, биотехнологиите, мобилността, както и енергийния сектор, където цената за производство на енергията от възобновяеми източници продължава да намалява. Забелязва се тенденция на увеличаване на броя на електрически автомобили в употреба, като се очаква бум да има и в производството на електрически товарни автомобили, автобуси и друг вид превозни средства. Отчита се засилено инсталиране на индустриални роботи, водено от желание за по-голямо и всеобхватно автоматизиране на производствените процеси. Общите нива на навлизане на роботи обаче остават средни до ниски.

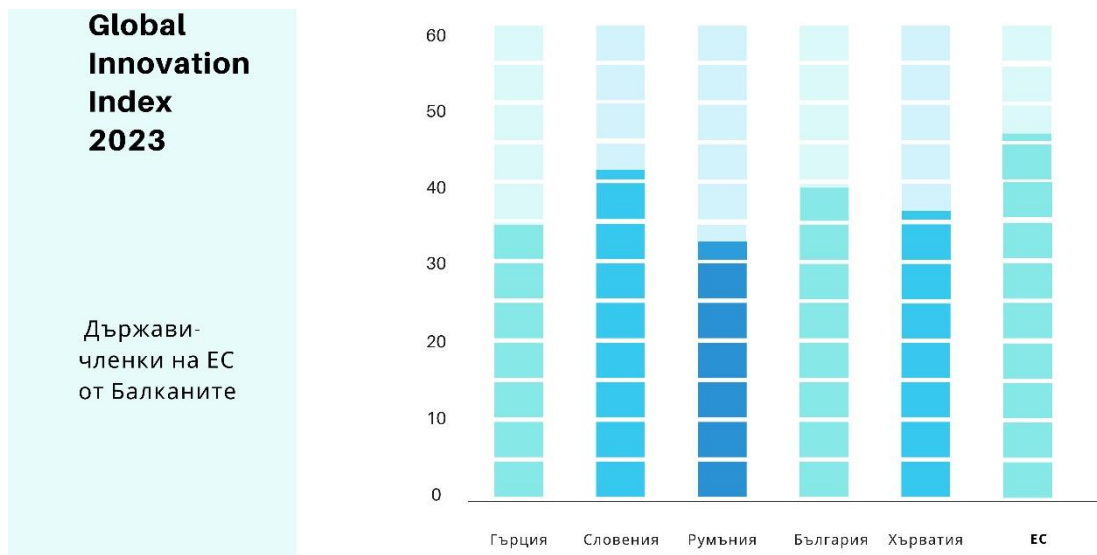
Инвестициите в НИРД растат с високи темпове, като най-голямо внимание е фокусирано върху развитието на ИИ, квантовите компютри, изучаването на човешкия геном (genome sequencing), зелените технологии и роботиката, които показват нови възможности и революционна динамика. В САЩ инвестициите нарастват с 5.2% и достигат 3.5% от БВП, в Китай 9.8% ръст, което възлиза на 2.4% от БВП, Германия 2.7% ръст или 3.1% от БВП и Република Корея 7.1%, което се изчислява на 4.9% от БВП. За България ръстът е 0.8%, което е под средните за света и Европа темпове, дори ако изключим САЩ и Китай, които допринасят с най-голям дял от инвестициите в НИРД.

Броят на сделки с рисково финансиране в световен мащаб нараства със 17.6%, което е значителен спад в сравнение с бума, наблюдаван през 2021 г., но въпреки това тенденцията продължава да бъде положителна. За първи път Азия достига същите нива на активност по отношение на сключени сделки с рисково финансиране като Северна Америка, като броят сделки в азиатския регион се увеличава с над 50% и достига 2200 сделки, в сравнение с 1000 за 2021 г. За Европа са отчетени сключени 4651 сделки за 2022 г., което е положителен ръст в сравнение с 2021 г. - 3340, като сключените сделки на територията на Европа са основно в страни от западната част на континента. За България стойността на получени венчър инвестиции се изчислява на по-малко от 0.05% от БВП и се отчита като един от най-слабите показатели за страната.

По отношение на технологичен прогрес важна роля в създаването на технологии играят **увеличаващата се компютърна сила** с изграждането на все по-бързи и енергийноефективни суперкомпютри и полупроводници, чието производство обаче се оскъпява, поради нарастващите цени на материалите.

Въвеждането на високи технологии и, в частност – индустриални роботи, бележи ръст вследствие на увеличена ефикасност и решоринг. 78% от общия брой индустриални роботи в употреба са инсталирани през 2022 г., като 52% от тях са в Китай, 9% в Япония, 7% в САЩ, 6% в Република Корея и 5% в Германия.

Държавите - иновационни лидери, напредват стабилно и се изкачват до нови позиции в класацията: Грузия влиза в топ 70 и достига 65-то място, Северна Македония влиза в топ 60 на 54-то място, Латвия влиза в топ 40 на 37-мо място, изпреварвайки България, Португалия влиза за първи път в топ 30, заемайки 30-та позиция, а Норвегия се завръща в топ 20, заемайки 19-то място. Най-бързо изкачващите се в класацията страни за последното десетилетие са Китай (която е и единствената държава със средновисоки доходи в топ 25), следван от Индонезия, Турция, Индия, Иран и Виетнам.

Забелязва се тенденция на подобряване на общите оценки на всички страни в топ 40, с изключение на България (-0.5) и Малта (-0.1). Швейцария оглавява класацията за 13-та поредна година, като е лидер в категория "Знание и технологични резултати" и "Творчески резултати". Швеция отново се връща на втора позиция, като заема първо място в категории: business sophistication, and researchers, второ място в Инфраструктура и трето място в човешки капитал и research и Knowledge-intensive employment. САЩ заема трета позиция в класацията, но остава икономиката, която е лидер в най-голям брой индикатори 13/80, някои от които са корпоративни инвестиции в НИРД, стойност на получени венчър инвестиции, качество на висшето образование, стойност на еднорози, разходи по софтуер и стойност на интензитета на корпоративните нематериални активи. Финландия се изкачва с 3 места и заема 6-та позиция, като е лидер в категория Инфраструктура. Топ 10 се допълва от Нидерландия, Германия, Дания и Република Корея. Китай заема 12-та позиция, но трябва да се отбележи че за последното десетилетие страната се изкачва с 24 позиции. Израел е лидер в областта на еднорозите в сектор киберсигурност, като страната също така е в топ 5 на хъбовете за еднорози в света.

От 39 икономики в Европа, 19 заемат по-високи позиции в сравнение с миналата година (седем повече в сравнение с 2022 г.). От тези 19 пет са извън ЕС - Норвегия, Сърбия, Северна Македония, Украйна и Албания. Интересно е да се отбележи че Сърбия заема 11-та позиция по отношение на нива на ПЧИ и 14-та позиция по ръст на продуктивността на труда.

КЪДЕ Е БЪЛГАРИЯ?

За 2023 г. България е поставена на 38-ма позиция, което е три позиции по-ниско от предходната година (35-та). И, докато през годините България успява да се задържи в топ 40 и получава по-високи оценки, то за тази година се наблюдава значителен спад в представянето на страната, вследствие на липсата на дългосрочна визия за развитието на иновациите в България, което пряко се отразява и в негативните прогнози за страната.

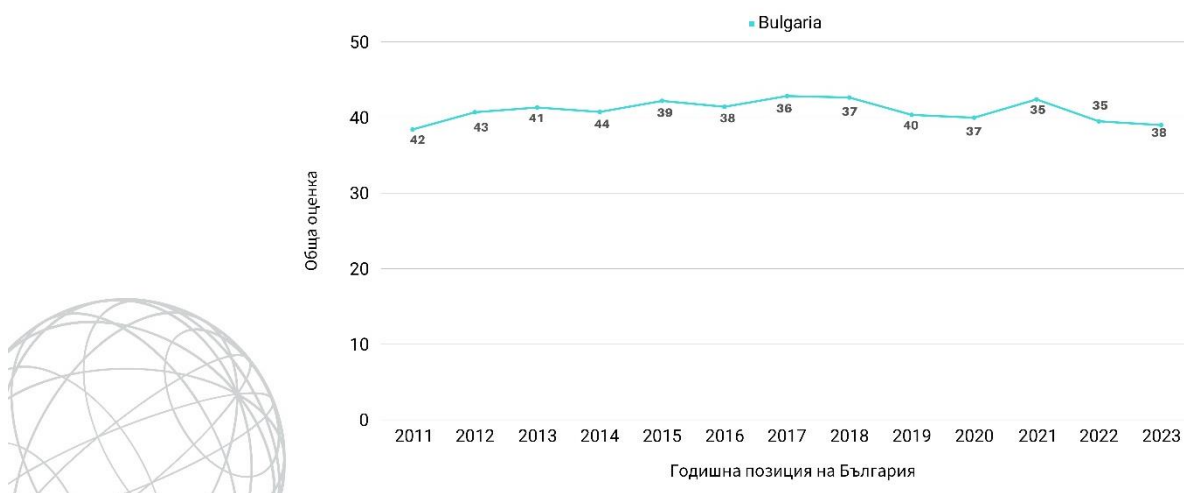
Иновационен стълб „Институции“

Оценката за България по този стълб от показатели е 49.5, което ни поставя на 66-то място от 132 държави. Наблюдава се негативна тенденция и понижаване на оценката от началото на измерването на индекса, като за 2015 г. оценката за страната е била 69.7 и по този показател сме заемали 45-та позиция. Един от индикаторите, които са включени в измерването на състоянието на институционалната среда в страна, е т.нар. „оперативна стабилност за бизнеса“, което измерва политическата стабилност в страната. За 2023 г. оценката на страната ни е 53.5 – с 15 пункта по-ниска от тази за предходната година.

Оценката на ефективността на правителството също отчита сериозен спад и поставя страна на 80-та позиция от 132 държави. Регулаторната среда в страната, която измерва ефективността на законодателната система и върховенството на закона, също получава по-ниска оценка в сравнение с предходни години. Регулаторната среда е определящ фактор за успешното развитие на бизнеса и привличане и задържане на инвестиции. Негативната тенденция в това отношение предполага понижаване както на конкурентоспособността на съществуващите предприятия, така и на по-малък брой нови и иновативни фирми.

Бизнес средата на една икономика се измерва чрез политиките, позволяващи успешното развитие на бизнес, както и политики, насърчаващи предприемачеството. В тази категория България получава по-ниска оценка от предходната година, като тази категория е посочена и като една от най-слабите страни на България, които пречат на развитието на иновационната екосистема в страната. Въпреки че общата оценка на институциите на страната драстично се понижава в сравнение с предходни години, поради наблюдаваните на световно ниво процеси, свързани с влошаване на политическата обстановка и реструктурирането на глобалните отношения, България от 67-мо място се изкачва на 66-то. Фокусът обаче трябва да бъде насочен върху общото ниско качество на институционалната среда, което създава сериозни пречки пред бизнеса да се развива свободно, да реализира своя потенциал и да бъде конкурентоспособен на световните пазари.

България - представяне в Global Innovation Index 2011-2023

Иновационен стълб „Човешки и изследователски капитал“

Оценката на България е с 0.6 по-висока от предходната година и е изчислена на 31.1, което поставя страната две места по-нагоре в класацията на 66-то място. Въпреки по-високата оценка, тя остава ниска в сравнение с останалите развити и средноразвити страни. От страните с общ ранкинг в топ 40 на ГИИ, България остава единствената страна извън топ 50 в областта на човешкия и изследователски капитал.

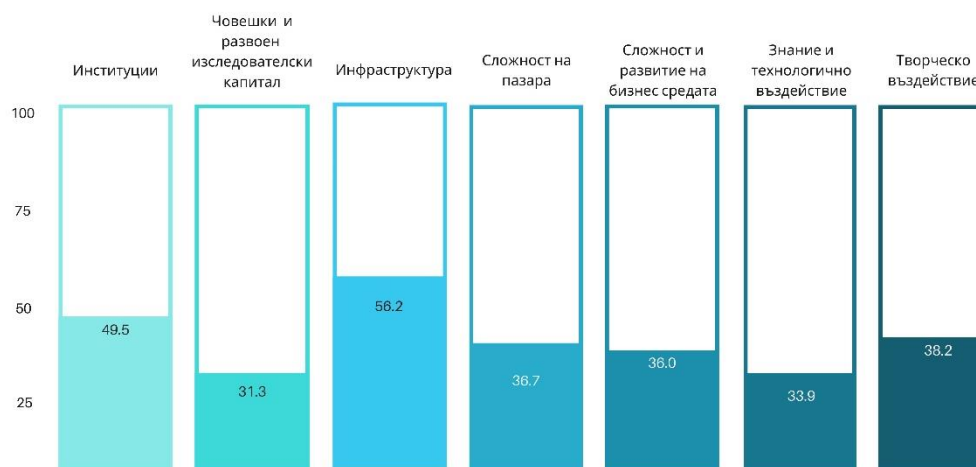
Оценката, която България получава за образование, бележи леко повишение от 0.2, но страната остава извън топ 70. Слабите области, на които трябва бъде обърнато сериозно внимание, са продължаващата тенденция на понижаване на прекараното време в образователната система, както и ниската оценка PISA, която разглежда уменията на учениците в областта на четене, математика и науки. Тези два индикатора са пряко свързани с намаляващия брой студенти в инженерни специалности и точни науки.

По отношение на висшето образование, въпреки че се наблюдава повишение на броя новоприети студенти, както и броя международни студенти, които се обучават в български висши учебни заведения, общата оценка за страната за висше образование е по-ниска в сравнение с предходни години, поради това че една от най-слабите страни на България, свързани с развитие на иновации, е гореспоменатата негативна тенденция на намаляващия дял на студенти, избрали да изучават инженерни специалности и точни науки. За 2023 г. той е едва 19.5%, поставяйки ни на 76-то място, като за сравнение през 2017 г. е 20.1%, а през 2015 г. е бил 21.5%, когато сме заемали 43-та позиция по този показател.

Въпреки че развитието на научно-изследователска и развойна дейност в страната е оценено по-високо в сравнение с 2022г., оценката е по-ниска от предходни години, затвърждавайки негативната тенденция, която се наблюдава в развитието на човешкия и изследователски капитал, поставяйки

страната на 57-ма позиция по този показател. Общите разходи за НИРД за страната са едва 0.8%, което е спад с 0.1% в сравнение с 2022 г. За предходни години нивата са същите и не бележат ръст.

БЪЛГАРИЯ

Обща оценка 39.0

Иновационен стълб „Инфраструктура“

За 2023 г. България заема 28-ма позиция по този стълб, което го прави категорията с най-добро представяне и единствената, по която България е в топ 30 в света. Оценката е по-висока от предходната година, което прави иновационния стълб една от силните страни на България в сравнение с останалите страни със средни до високи доходи.

Необходимо е да се каже, че тази категория включва областите ИКТ, обща иновационна инфраструктура и екологична устойчивост. Въпреки по-ниската оценка от 89.5 на достъпа до ИКТ в сравнение с миналата година, това остава една от десетте най-силни страни на България, свързани с приноса към развитието на иновации и нарежда икономиката на 24-то място в света. Използването на ИКТ е оценено по-високо в сравнение с предходни години, като този сектор създава добри условия за развитие на бизнеса и самият той бележи ръст. В същото време, извън частния сектор, оценката за административни е-услуги значително се понижава и поставя страната едва на 64-та позиция, като същата тенденция се забелязва и при е-участието, което измерва включването на гражданите в процеса на изработване на политики, отчитайки най-ниската оценка от 2018 г. насам.

По отношение на общата иновационна инфраструктура е важно да се отбележи, че това е една от най-слабите страни на България, като по брутно формиране на капитал (19.6% от БВП) страната заема едва 101-во място от общо 132 държави.

Една от най-силно развитите страни на икономиката е екологичната устойчивост, което е поради факта, че сме лидери по издаване на сертификати по ISO 14001 /млрд. ППП БВП. За сметка на това обаче България се представя много слабо в областта на енергийната продуктивност (БВП / единица използвана енергия), където заема едва 86-та позиция от 132 страни.

Иновационен стълб „Зряло развитие на пазара“

За 2023 г. България получава по-висока оценка от предходната година, което я поставя на 60-та позиция в света по този показател. В страните от топ 40 на ГИИ, единствените страни, които заемат по-ниски позиции по този показател от България, са Латвия (61-во), Словения (68-мо), Чехия (82-ро) и Унгария (64-то).

По отношение финансирането на стартапи и бързо растящи фирми България заема 29-та позиция. Останалите аспекти на кредитирането обаче очертават по-негативна картина, като страната получава по-ниска оценка по отношение на местното кредитиране към частния сектор, което възлиза на едва 51.5% от БВП, което означава, че няма достатъчно финансови ресурси, осигурени на частния сектор, и това оставя страната извън топ 70.

Инвестиционната среда в страната получава по-висока оценка от предходната година, поставяйки я в топ 70, което обаче е изключително нисък резултат на фона на останалите европейски държави. Пазарната капитализация на листнати на борсата местни дружества възлиза на едва 24.2% от БВП, което включва капитализацията като една от най-слабите страни на България

в приноса към развитието на иновациите. Друга слаба страна е стойността на получено рисково финансиране, което възлиза на по-малко от 0.05% от БВП. Останалите два индикатора, които формират инвестиционната среда са: брой сделки, с инвестиран български рисков капитал и брой сделки, получили рисково финансиране, за които България заема съответно 43-то и 56-то място в света.

По отношение на търговия, диверсификация и мащаб на пазара, тук влиза и една от най-силните страни на икономиката на България – диверсификацията на местната индустрия (до каква степен индустриалната система е концентрирана или диверсифицирана между различните производствени подсектори), където страната е на 19-то място в света. Предлага много възможности за развитие, стига да бъдат въведени правилните политики, които да подпомогнат засилването на секторите, които имат изграден производствен капацитет с въвеждане на нови технологии, както и автоматизация, а също и подпомагането на не толкова добре развитите сектори, които имат потенциал за развитие.

Иновационен стълб „Зрялост и развитие на бизнес средата“

За 2023 г. България губи две позиции и излиза извън топ 40 по този показател. Оценките за страната продължават да отразяват негативната тенденция за броя на научните работници, където за 2023 г. заемаме 54-та позиция (с оценка 37.3). За сравнение, в предходни години (преди пандемията) страната е в топ 50 с оценки, вариращи между 42 и 49. Индикаторите, разгледани в този под-стълб, са свързани с изграждането на капацитет, с който да се развива иновационната екосистема на страната.

Процентът заети лица над 15 г. в дейности с висока интензивност на знания е 32.6%, което е повишение в сравнение с предходни години, с изключение на 2022 г. Важно е да се отбележи, обаче, че България губи позиции спрямо други страни, като Хърватия (35.2%), Кипър (38.4%), Унгария (38.7%), Черна Гора (36.7%), Северна Македония (33.2%) и прибалтийските страни, където делът на заетите лица е над 45%. Тези държави успяват по-ефективно да задържат квалифицирана работна ръка в ключови за развиването на иновациите сектори.

Важен фактор в развитието на бизнес средата е наличието на фирми, предлагащи формални обучения, като делът им за страната е едва 20% и оставя България извън топ 80. За съпоставка, преди пандемията делът им е бил над 45% и страната се нареждала в топ 30.

Разходи по НИРД, % БВП

Нивото на научно-изследователска и развойна дейност, осъществявана от предприятията, е сравнително едно и също през годините, откакто е създаден ГИИ (0.5% от БВП), което е предпоставка за намаляване на капацитета за развиване на високотехнологични продукти и услуги и, оттам – конкурентоспособността на бизнеса. Същата негативна тенденция се забелязва и при финансирането на НИРД от частния сектор, което от 2019 г., когато достига 43.6%, сега намалява до 35.4%, оставяйки страната извън топ 50. В обратна посока върви нивото на заетост сред жените с висше образование, което достига 20.1% от общия брой заети лица и е една от силните страни на България сред останалите икономики със средновисоки доходи. Въпреки това, обаче, нивото на повишаване на заетостта на жените с висше образование се покачва с ниски темпове, като делът е нараснал с по-малко от 2% за последното десетилетие. Положителната тенденция до голяма степен е в резултат от намаляващия дял на населението в трудоспособна възраст и ниското ниво на качество на висшето образование в страната, отразено по-горе, което позволява на по-голяма част

от населението достъп до висше образование, но не гарантира висококачествени кадри с умения да развиват дейности с висока добавена стойност, което съответно да подпомогне икономическото развитие на страната.

По отношение на иновационната свързаност, където България се представя силно в сравнение с останалите страни със средновисоки доходи, и тук, както и в други области, се наблюдава спад в нивата на развитие. С настъпването на пандемията нивата на иновационна свързаност в страната значително се понижават и през 2023 г. свързаността получава оценка едва 33.0, но влошаването започва да се наблюдава още през 2019 г., когато от 45.7, оценката е понижена на 36.3. НИРД с чуждестранно финансиране за последните три години се изчислява на 0.3% от БВП, което е 1/3 от общото финансиране за НИРД, което сравнено с останалите държави в ЕС и трети високотехнологични страни е много по-високо и означава, че страната разчита предимно на средства извън собствената си среда, за да развива иновационната си екосистема. Това се вижда и от графиката по-горе. С по-светъл цвят е отбелязан дялът на разходи по НИРД от чуждестранни източници от общите разходи за НИРД като % от БВП. Ако държавата иска да се присъедини в клуба на силно развитите страни, трябва да заложи на политики, фокусирани върху изграждането на екосистема, способна да развива високи технологии и услуги и да подпомага тези сектори; докато привличането на чуждестранни инвестиции е важно, това не означава че държавата не трябва да финансира сама собственото си развитие.

Страната получава най-високата си оценка досега (37.6) за усвояването на знания, но изостава в темповете на развитие и губи позиции спрямо други страни, като например Северна Македония, която ни измества от 51-ва позиция, и Румъния, която е на 37-мо място с оценка 42.7. За сравнение, лидерът в тази категория Сингапур е с оценка 74.4, на второ място се нарежда Швеция с 72.7, което показва важността от изграждането и въвеждане на политики, отговарящи на нуждите на прогреса.

В тази категория са включени и индикатори, които пряко отразяват нивото, на което икономиката взаимодейства с чужди екосистеми, черпейки от техния опит и ресурси. Първият такъв индикатор е плащания по чуждестранни патенти, които остават на същите нива с предходни години и варират между 0.5-0.6% от общия размер на търговията на страната. Нивата на ПЧИ отбелязват ръст в сравнение с предходната година и достигат 3.6% от БВП, но са все още по-ниски от нивата до 2019 г. Въпреки това, България успява да се задържи в топ 40. За сравнение, нивата на ПЧИ в Сърбия достигат 7.4% от БВП, което поставя западната ни съседка на 11-то място в света. Това е област, в която България трябва да работи и да развие, като осигури подходящата регулаторна среда за привличане на ПЧИ, без да разчита единствено на ниско данъчно облагане. Осигуряването на оперативна стабилност за частния сектор, както и регулаторно качество и политики, подпомагащи развитието на бизнеса, са от ключово значение за това България да бъде предпочитаният избор на чуждестранните инвеститори. Силна страна на България сред останалите страни от групата със средновисоки доходи, която отчита положителен ръст, е процентът изследователски талант в частния сектор, който достига 49.8% и връща страната в топ 25.

Иновационен стълб „Знание и технологично въздействие“

При показателя „Създаване на знание“, който изследва до каква степен икономиката може да генерира ново знание, оценката за тази година драстично намалява до 18.7, поставяйки страната на 58-ма позиция. За сравнение, през 2018 г. България е поставена на 33-то място, като генерирането на знания е отчетено като силните области на страната в групата от икономики със средновисоки доходи. Това на практика означава, че България за последните пет години драстично е загубила от капацитета си да генерира ново знание, което предвещава допълнително пропадане на страната назад в класацията на индекса през следващите години.

Заявките за патенти, подадени от лица, регистрирани в България, намалява в сравнение с предходната година и достига 1.2 на млрд. щ. д. ППП на БВП, което е обяснимо, имайки предвид, че това е световна тенденция в края на COVID-19 пандемията. За сравнение, обаче, заявките за патенти, подадени за периода 2015-2017 г., са средно 2.1 на млрд. щ. д. ППП на БВП. За сметка на това, броят заявления по Договора за патентно коопериране остава непроменен от предходната година, но страната губи две позиции и се смъква до 47-мо място, поради по-активното участие на други икономики. Въпреки това, България изпреварва страни като Хърватия (55-то място) и Румъния (73-то място).

Броят заявени полезни модели в Патентното ведомство на страната, който за последните години е бил считан за една от най-силните страни на България, драстично спада и от 6-та позиция в света за 2022г. страната е изместена до 20-то място за 2023 г. Същото се отнася и за броя цитирани научни и технически статии, което отново е свързано с наблюдавания за целия свят спад в публикуването

на научни статии, като драстичният ръст, отбелязан в последните години, е свързан с изследването на COVID-19.

По отношение „Въздействие на знанията“, който изследва ефекта от генерираните знания върху икономиката, производителността на труда достига ниво от 2.9%, което изравнява ръста, постиган преди началото на пандемията, и поставя страната на 20-та позиция в света. Стойността на еднорозите като процент от БВП, обаче, е една от най-слабите страни на България, поради липсата на еднорози. Разходите за софтуер, които пряко измерват нивото на дигитализация, не отчитат ръст спрямо предходните две години и се изчисляват на 0.2% от БВП, оставяйки страната извън топ 70, което е пряк показател за това, че България не изостава единствено спрямо страните от ЕС и ОИСР, а вероятно скоро ще бъде изпреварена от други развиващи се страни извън Европа. Страната отбелязва ръст в производството на високи технологии с 2.3% и достига 25.3% от БВП, което позволява на страната да влезе в топ 50.

Производството на високи технологии и разходите за софтуер са две от областите, в които Малайзия печели много позиции и са считани за нейно предимство в групата на страни със средновисоки доходи. Тези показатели, заедно с това, че азиатската страна отчита стойност на еднорозите от 0.4% от БВП, са част от причините Малайзия да измести България от втората позиция в групата на страните със средновисоки доходи.

За 2023 г. разпространението на знания е подкатегорията, посочена като един от най-силните аспекти на българската икономика. Това показва колко конкурентноспособни на чуждестранните пазари са продуктите и услугите, произведени в условията, които България осигурява.

Постъпилите плащания за интелектуална собственост се увеличават и достигат 0.4% от БВП, което е отчетено като област, която е добре развита, в сравнение с останалите страни със средновисоки доходи. Повишена оценка също е отчетена при производствената и експортна сложност, която отчита нивото на диверсификация на експортни стоки, където България влиза в топ 40. Понижение се наблюдава при високотехнологичния износ, който намалява до 5.2% от общата търговия. За сметка на това има увеличение на износа на ИКТ услуги, които достигат 5.4% от общата търговия и са сред най-добре представящите се области на икономиката, нареждайки България на 19-то място.

Иновационен стълб „Творческо въздействие“

За 2023 г., въпреки че получава оценка с едва 0.1 по-ниска от предходната година за показател „Творческо въздействие“, България пропада от 23-та на 34-та позиция, което е пореден пример, че държавата изостава драстично и макар да задържа оценката си, останалите държави работят много по-добре и съумяват да осигурят среда, в която креативният потенциал намира реализация.

Износът на услуги в културната и творческата области не бележи ръст, но остава една от най-добре представящите се области на икономиката. За сметка на това, износът на творчески стоки намалява до 1% и се връща до нивата от 2020 г.

Онлайн творчеството остава силна страна на българската икономика, в сравнение с останалите държави с високи средни доходи, където най-добри показатели имат общите домейни от първо ниво на хиляда души от населението между 15-69 г., където България се нарежда в топ 25, и GitHub commits на млн. души от населението между 15-69 г., за които оценката се покачва двойно в сравнение с миналата година, което прави страната една от най-добре представящите се в тази област сред останалите страни със средновисоки доходи.

КАКВИ СА ИЗВОДИТЕ?

Очертаната картина, на фона на глобалната динамика, не е оптимистична и не предполага добро позициониране на България за следващите години. Очакванията са, че ако България продължава да се представя по този начин и не предприеме нищо, то загубата на още повече позиции изглежда напълно реалистичен сценарий. В днешния динамичен свят икономиките, които съумеят да съхранят и надградят своите силни страни и да създават условия за развитие на иновационната екосистема, ще са бъдещите високотехнологични лидери. Така те гарантират дългосрочен просперитет на своето население. Страната трябва да се фокусира върху изграждането на стабилна и надеждна екосистема, позволяваща развитието на високи технологии и стоки и услуги с висока добавена стойност. Необходимостта от прилагането на ефективни политики за дигитализацията на страната във всички области и сектори става още по-належаща.